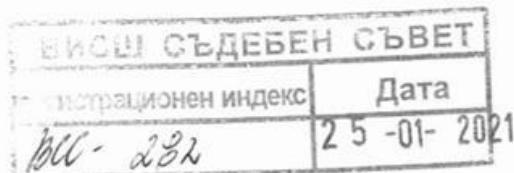

ДО
ВИСШИЯ СЪДЕБЕН СЪВЕТ
СЪВЕТ ЗА ПАРТНЬОРСТВО

ИНФОРМАЦИЯ

от Милен Василев – съдия в Софийския апелативен съд

Относно: Кариерното развитие на магистратите в Австрия и Германия

УВАЖАЕМИ ЧЛЕНОВЕ НА ВСС И СП,

Във връзка с насрочено за **25.01.2021** г. заседание на Съвета за партньорство ми беше препратен по ел. път от член на СП доклад с рег. № ВСС-282/7.01.2021 г. на дирекция „Международна дейност и протокол“ на ВСС, съдържащ сравнителноправна информация относно кариерното развитие на магистратите в някои държавите членки на ЕС. С учаудване прочетох в този доклад, че за две от водещите държави в ЕС информация на практика липсва, а именно – за Австрия и Германия. За първата е посочено единствено, че не съществува специална система за кариерно развитие на съдии и прокурори, което **категорично не е вярно**. За втората е посочено само, че съдебната власт се поделяла между федерацията и 16-те провинции, всяка от които има собствени процедури, но за тях нямало информация. В доклада липсват всякакви данни и за другия стожер на ЕС – Франция, което е съществена непълнота, а е известно, че нейната съдебна система е една от най-стройно изградените с вековни традиции и служили за образец в много други държави в света. Вместо това докладът се съсредоточава главно до държавите от „нашата черга“ – източноевропейските и южноевропейските. По този начин информацията в доклада страда от съществени непълноти, което говори за недобре свършена работа.

За съдебните системи на всяка от липсващите държави има обилна информация в Интернет – на няколко клика разстояние. Такава се съдържа както в официални държавни сайтове, вкл. с чуждото законодателство, така и /макар не толкова подробна/ на страницата на Европейския портал за електронно правосъдие – при това на български език¹. Ето защо си позволявам да допълня липсващата информация за двете немскоезични държави, която издирих.

1. АВСТРИЯ

Австрия е федерална държава с 9 провинции, но за разлика от Германия, съдебната ѝ власт е изцяло на федерално ниво. Министерството на правосъдието администрира общите съдилища и прокуратурите /Staatsanwaltschaft/. Общите съдилища са: 1) районни

¹ вж. напр. за Франция – https://beta.e-justice.europa.eu/29/BG/types_of_legal_professions?FRANCE&member=1

(Bezirksgerichte), 2) окръжни (Landesgerichte), 3) апелативни (Oberlandesgerichte), и 4) Върховен съд (Oberster Gerichtshof). Извън тях съществуват и други съдилища, които са извън сферата на отговорност на МП – Конституционен съд (Verfassungsgerichtshof), както и създадените от 1.01.2014 г. административни съдилища – Федерален административен съд (Bundesverwaltungsgericht), Федерален финансов съд (Bundesfinanzgericht) и 9 регионални административни съдилища (Landesverwaltungsgericht), последните от които се управляват от провинциите. Към 1.09.2019 г. броят на всички съдии в Австрия е 1 964, а на прокурорите – 413 /при население от 8,9 млн./

Назначаването на съдиите е уредено на конституционно и законово ниво. Първичната уредба се съдържа в чл. 86 от Федералната конституция². Тя предвижда, че освен ако в закон не е предвидено друго, съдиите на всички нива се назначават по предложение на федералното правителство от федералния президент, а ако той е делегирал правомощията за това – от компетентния федерален министър /на правосъдието/. Правителството или министърът трябва да получат предложения за назначенията от сенатите /съветите/, определени за тази цел в закон. Предвидено е и, че предложенията за назначения, представящи се на министъра или от него на правителството, ако има достатъчно кандидати, трябва да включват **минимум 3 лица**, но ако трябва да се заемат няколко щатни длъжности, то трябва да се предложат поне два пъти повече лица от свободните места.

Останалите въпроси относно назначенията на съдии се ureждат със закон, който ureжда и назначенията на прокурорите, чийто режим на назначаване е аналогичен – орган по назначение по принцип е федералният президент, а при делегация от последния – и министърът на правосъдието. Съдиите в регионалните административни съдилища се назначават от съответното провинциално правителство. Общият закон относно служебният статус на магистратите е Федералният закон за служебните правоотношения на съдии, прокурори и кандидати за съдии (RStDG) от 1961 г., многократно изменян, чието последно изменение е публикувано на 23.12.2020 г³. Законът ureжда в отделни подразделения въпросите относно съдиите и прокурорите /на последните е посветена част 4/. По-долу ще бъдат разгледани кадровите въпроси за съдиите в общите съдилища, като по сходен начин те са ureдени и за прокурорите, макар и с известни различия във връзка със спецификите. Като цяло Австрия се отличава с една от най-стройните кадрови системи.

В резюме стъпките и условията за назначаване са следните:

1.1) Подготвителна съдебна служба /Vorbereitungsdienst/

В австрийската съдебна система не съществуват младши съдии, а условие за назначаване на съдийска длъжност е преминаването през подготвителна съдебна служба като съдебен кандидат /Richteramtsanwärter/, като годишно се назначават около 70 – 80 кандидати.

А) **Формалните условия** за назначаване като съдебен кандидат са уредени в § 2 RStDG и са следните:

- австрийско гражданство;
- пълна дееспособност;
- неограничена лична и професионална годност, вкл. необходимите социални умения за функциите, свързани с упражняването на съдийската длъжност;
- юридическо образование, отговарящо на определени изисквания /§ 2a/;
- съдебен стаж като стажант с продължителност от 7 месеца, от което изискване частично може да се приспадне времето на работа като правен помощник /Rechtspfleger/;
- да не е осъждан на лишаване от свобода над 3 мес. за умишлено престъпление, освен ако е реабилитиран;

² <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10000138>

³ <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10008187>

- срещу него да не е висяще наказателно производство за престъпление.

Б) Процедурата по кандидатстване е следната:

- всяко лице може да подаде документи до председателя на апелативния съд /Oberlandesgericht/, който извършва необходимата проверка на условията за назначаване и преценява качествата им;
- при няколко кандидати, отговарящи на формалните условия, се дава предимство на онези, които са по-пригодни за съдийската професия съобразно критериите по § 54, ал. 1 – степен и актуалност на специалните познания, особено за служебната дейност; способностите и схващанията; трудолюбие, постоянство, добросъвестност, благонадеждност, решителност и целеустременост; социални и комуникативни умения; способност за изразяване на немски език /писмено и устно/ и, ако е необходимо за службата – знание на чужди езици; друго поведение на работното място, по-специално спрямо ръководители, служители и страни, както и поведение извън службата, ако има последици за службата; успешната професионална реализация;
- председателят на апелативния съд изготвя предложение за назначаване на кандидатите до федералния министър на правосъдието в съответствие със свободните длъжности; предложението трябва бъде мотивирано и към него се прилагат заявлениета и доказателствата за изпълнение на изискванията;
- съдебният кандидат се назначава от министъра на правосъдието, като встъпва в длъжност след полагане на клетва пред председателя на апелативния съд;
- председателят на апелативния съд може да прекрати службното правоотношение със съдебния кандидат при определени основания /§ 7/;

В) Подготвителната служба се провежда по следния начин:

- продължава **минимум 4 години**, който срок може да се продължи, ако за този период съдебният кандидат не положи успешно изпитът за съдии, докато има право да бъде положен /§ 9, ал. 1/;
- по време на службата се извършва обучение на съдебния кандидат в следните институции – районен съд, окръжен съд, прокуратура, институция за изпълнение на наказание лишаване от свобода, адвокат или нотариус или финансовата прокуратура, както и институция за защита и подпомагане на жертвите;
- част от обучението може да премине във Федералното министерство на правосъдието, органа за защита на данните, Върховния съд, Генералната прокуратура, апелативен съд, Федералния административен съд, апелативна прокуратура, Службата за правна защита, институция за подпомагане, организация за социално подпомагане на деца и младежи или във финансова публична институция по § 9c;
- всеки съдия, прокурор, служител, адвокат или нотариус, на когото е възложено обучението на кандидата, оценява писмено неговите резултати, ниво на подготовка и годност за съдийската професия съобразно критериите по § 54, ал. 1;
- съдебният кандидат следва да посещава и курсове за обучение, които при необходимост се организират при апелативен или първоинстанционен съд /§ 14/;

С) Подготвителната служба приключва с полагане на съдийски изпит по следния начин:

- кандидатът може да подаде заявление за допускане до изпита не по-рано от 6 месеца преди изтичане на 4-те години от назначението си;
- изпитът се провежда от 5-членни изпитни комисии към съответния апелативен съд, назначени от министъра на правосъдието с 5-годишен мандат;
- изпитът се състои от две фази – писмена и устна;
- писмената фаза се състои от **две части** – по гражданско и по наказателно право, всяка от които се провежда в различни дни в рамките максимум на **10 часа** /§ 16, ал. 3/;

- устният изпит трябва да продължи **минимум 2 часа** за всеки кандидат /§ 16, ал. 5/ по темите, посочени в § 16, ал. 4; допуска се едновременно провеждане на изпита с двама кандидати, в който случай изпитът трябва да продължи **минимум 3 часа**;
- резултатът от всеки етап на изпита се оценява с една от следните оценки – отличен, много добър, добър, недостатъчен /последното за знания и умения под средните/; оценяването са извършва с абсолютно мнозинство от гласовете на изпитващите, а ако такова не е постигнато гласовете, подадени за най-добрата оценка се добавят към следващата по-ниска оценка /§ 22/;
- ако оценката е „недостатъчен“, изпитът не е успешно положен, като съдебният кандидат има право на повторно явяване на изпит след 6 месеца; трето явяване не се допуска /§ 23/;
- след успешното полагане на изпита съдебният кандидат продължава да работи до назначаването си за съдия, като председателят на апелативния съд определя най-подходящото място за използването му с оглед ангажирането му със самостоятелна дейност /§ 24/;
- успешното полагане на съдийския изпит **не дава право на директно назначаване на вакантна съдийска длъжност**, а дава право единствено на кандидатстване в конкурса за такава;
- не се изисква подготвителна съдебна служба в рамките на административното правораздаване, за което е необходимо подходящ професионален опит /напр. в адм. орган/, както и 5-годишен юридически стаж.

1.2) Назначаване на съдийска длъжност

А) Принцип

Всички вакантни съдийски длъжности в Австрия се заемат чрез конкурси, вкл. най-висшите и ръководните, **без да се прави разграничение дали назначаването е първоначално или последващо**, т.е. не съществуват различни кадрови писти както е в България – външен или вътрешен конкурси. Макар законът да не нарича процедурата „конкурс“, то начинът на провеждането ѝ е по същество конкурсен. Това е така, защото: 1) процедурата започва с публично обявление за свободната длъжност, и 2) документи за участие може да подаде всеки, който отговаря на формалните условия.

Б) Обявление

Всяка вакантна съдийска длъжност трябва да се обяви, като е допустимо обявяването на няколко свободни позиции за една длъжност /§ 30/.

Обявленietо се публикува на Интернет страницата „Кариерна публична служба“ /Karriere Öffentlicher Dienst/, администриран от Федералното министерство на изкуството, културата, публичната служба и спорта, както и в Служебния вестник – „Amtsblatt zur Wiener Zeitung“ /§ 30, ал. 3/. Срокът, през който обявленietо трябва да е видимо, трябва да бъде минимум 2 седмици /§ 31, ал. 1, изр. 2/.

Вакантните длъжности за председател и заместник-председател на Върховния съд /Obersten Gerichtshof/ и председател на апелативен съд /Oberlandesgericht/ се обявяват от Федералния министър на правосъдието. Ако той е делегирал това право, останалите свободни длъжности във Върховния съд се обявяват от председателя на този съд, а всички останали съдийски длъжности се обявяват от председателя на апелативния съд, в чийто район е свободната длъжност.

В) Кандидатстване

Срокът за подаване на заявления за кандидатстване е **4 седмици** от обявленето. Ако през този срок не е постъпило никакво заявление, то срокът се продължава с още 2 седмици /§ 31, ал. 1/.

Заявлениета се подават до председателя на този съд, чийто Съвет по персонала /Personalsenat/ е компетентен за представянето на първото предложение за назначаване. Заявлениета за кандидатстване за длъжностите председател или заместник-председател на Върховния съд се подават до Федералното министерство на правосъдието.

Съдии, прокурори и съдебни кандидати, издържали съдийски изпит, прилагат към заявлението си кадрова служебна справка. Останалите кандидати прилагат документи, доказващи наличието на изискванията за заемане на длъжността.

Общите изисквания за назначение се уредени в § 26 и са следните:

- да отговаря на изискванията за съдебна подготвителна служба по § 2 /вж. по-горе на стр. 2/;
- да е издържал съдийски изпит, и
- да има общо 4-годишен юридически стаж, вкл. поне 1 год. на съдебна подготвителна служба, а останалият стаж при институциите и лицата по § 15 /при адвокат, нотариус и пр./.

От тези изисквания са освободени професорите в юридически факултети на местни университети, но не всички, а само тези, които преподават по предметите, изброени в § 16, ал. 4, т. 1 – 4, а именно – по гражданско право, МЧП, трудово и социално право, търговско право, менителничко право, интелектуална собственост, професионална правна защита, граждански процес, несъстоятелност, наказателно право, наказателен процес и наказателно-изпълнително право. Министърът на правосъдието може да освободи от изискването за 1-годишна съдебна подготвителна служба, ако липсва друг кандидат, отговарящ на изискванията за назначаване.

От част от горните изисквания са освободени и съдиите в административните съдилища, които могат да кандидатстват за работа в обикновените съдилища след минимум 5 години работа в административните съдилища /§ 207/.

Г) Преценяване на кандидатите и изготвяне на предложения за назначения

Кандидатите се преценяват и предложението за назначения се изготвят от специални Съвети /сенати/ по персонала /Personalsenat/, формирани към всеки съд, с изключение на районните съдилища.

Съветите по персонала се състоят от двама членове по право и трима изборни членове. За Съвет в окръжен съд, ако съдийските длъжности в окръжния съд и районните съдилища от неговия район надхвърлят 100, изборните членове са 5. Следователно, съветите са или 5-членни или 7-членни /§ 36, ал. 2/.

Членове по право са председателят и заместник-председателят на съда, а при няколко заместници – този с по-дълъг стаж като такъв, а при равен стаж като заместник – с по-дългия общ стаж като съдия или прокурор. При невъзможност за участие на председателя или заместник-председателя, всеки от тях може да се замести от следващия заместник-председател, който не е член на Съвета.

Изборните членове се избират с **4-годишен мандат**, течащ от 1.01 на годината, следваща тази, в която е проведен изборът /§ 36, ал. 5/. Наред с тях се избират и резервни членове, чийто брой е 3 пъти повече от титулярите (при 3-ма титуляри – 9 резерви, при 5-ма – 15 резерви). Изборните членове се избират при подробно разписана процедура с пряк избор при тайно гласуване от всички съдии от съответния съд /за съвета към ОС – от всички съдии в този съд и районните съдии от същия район/. Гласуването е задължително /§ 37, ал. 6/. Резултатите от избора подлежат на оспорване пред Съвета по персонала на по-горния съд /§ 46/.

В допълнение към този Съвет по персонала във всеки апелативен съд и във Върховния съд се формира и Външен съвет по персонала, който по принцип се произнася по тези кадрови предложения, които касаят по-долните инстанции в предвидените от закона случаи /§ 36а/.

Комpetентният Съвет по персонала извършва преценка на кандидатите по принцип по документи, вкл. допълнително събрана информация. По изключение, ако намери за необходимо Съветът може да покани и изслуша кандидат, за което се уведомяват и останалите кандидати, които могат да присъстват и също да поискат изслушване, като изслушването се протоколира /§ 32а/. Предложението за назначение се приема с абсолютно мнозинство от членовете на съвета, като не се допуска въздържане.

Комpetентността между Съветите се разпределя по следния начин:

- за длъжности в районни и окръжни съдилища, с изключение на тези за председател и заместник-председател на окръжен съд, се изготвя първо предложение от Съвета на съответния окръжен съд, което се представя пред Съвета за външни назначения на съответния апелативен съд, който изготвя второ /допълнително/ предложение, което се приема за меродавно /§ 32, ал. 1 и 3/; след това и двете предложения се изпращат на министъра на правосъдието;
- за длъжностите председател и заместник-председател на окръжен съд и за длъжностите в апелативен съд, с изключение на тези за председател и заместник-председател, се изготвя първо предложение от Съвета на съответния апелативен съд, което се представя пред Съвета за външни назначения на Върховния съд, който изготвя второ /допълнително/ предложение, което се приема за меродавно; след това и двете предложения се изпращат на министъра на правосъдието /§ 32, ал. 2/;
- за длъжностите председател и заместник-председател на апелативен съд и за длъжностите във Върховния съд, с изключение на тези за председател и заместник-председател, се изготвя предложение от Съвета на Върховния съд, което се изпраща на министъра на правосъдието /§ 32, ал. 4/;

Веднага след получаване на предложението за назначения на Интернет страницата на Министерството на правосъдието се публикува: 1) броят на кандидатите, разделени по пол, които се считат за подходящи за изпълнение на функциите на обявената свободна длъжност, и 2) имената на членовете на Съвета по персонала, гласували предложението /§ 32, ал. 7/.

Ако има достатъчно кандидати, всяко предложение на Съвет по персонала трябва да съдържа поне 3 кандидатури, а ако вакантните места са повече от едно – два пъти повече. За всеки предложен кандидат, чието последно съдебно назначение е било преди по-малко от 18 месеца, минималният брой предложени кандидати се увеличава с един /§ 33, ал. 1/. Предложените кандидатури за дадено място се подреждат съобразно критериите за преценка по § 54, ал. 1, а при равни качества: 1) при първо назначение – съобразно продължителността на юридическия стаж, и 2) при последващи назначения – съобразно продължителността на стажа като съдия или прокурор, а при предложения за председател на отделение в апелативен или Върховния съд съобразно продължителността на стажа в този съд /§ 33, ал. 2/. При представяне на предложения за вакантни места във Върховния съд при равни качества се предпочитат по-слабо представените апелативни съдилища, ако не е предвидено друго /§ 33, ал. 3/. Съветът по персонала трябва да мотивира предложението си за назначаване и да посочи степента на годност на всеки отделен кандидат /§ 33, ал. 5/.

Федералният министър на правосъдието не е обвързан от така изготвеното предложение, но ако не възнамерява да го приеме, той трябва писмено да информира Съвета по персонала за своите съображения, който има право в 14-дневен срок да представи допълнително писмено становище /§ 33а, ал. 1 и 2/. При представянето на своята номинация пред федералния президент, министърът следва да представи и позицията на Съвета по персонала /§ 33а, ал. 3/.

Назначаването се извършва с акт на федералния президент, освен ако той е делегирал това свое право на министър. По традиция за назначения на ниво под върховно правомощията се делегират на министъра на правосъдието. Президентът и министърът могат да откажат назначение на някое от предложените лица, но не могат да назначат по свое усмотрение други лица, ако няма предложение от Съвет по персонала. При встъпването за първо назначение се полага и клетвата по § 29.

Този процедурен ред се спазва и при преместване и повишаване на съдии. Това следва от § 25, ал. 4, предвиждащ, че той не се спазва **само** при преместване на друга длъжност в същата група за заплата, ако се извършва в изпълнение на решение на дисциплинарен съд или служебен съд. И в тези случаи обаче преди изпълнението на преместването министърът на правосъдието следва да вземе становището на Съвета по персонала на апелативния съд при преместване в района на апелативния съд, а в другите случаи – становище на Съвета по персонала на Върховния съд. По аргумент от противното – извън хипотезата на § 25, ал. 4 повишаването и преместването на съдии в Австрия се извършва в рамките на обявения по общия ред конкурс, в който право да участват имат и лица извън системата. Не съществува и хипотеза на преместване, аналогична на тази по чл. 194, ал. 2 от българския ЗСВ.

1.3) Система на съдийските заплати

Прегледът на кадровата система в Австрия не би бил пълен, ако не се спомене специфичната система за съдийските заплати. Подобна система всъщност е характерна за всички държавни служители в Австрия – съобразно Федералния закон за възнагражденията на държавните служители (Gehaltsgesetz)⁴. Всъщност, тя дава отговор защо при тях въпросът с вътрешните конкурси не стои толкова остро, както стои в България. Системата е такава, че заплатата на съдията зависи в много по-голяма степен от ранга му, отколкото от длъжността му. По този начин съдия от по-долен съд, но с по-голям ранг, може да получава по-голяма заплата от съдия от по-горен съд, но с по-малък ранг.

За разлика от България, където заплатите на магистратите се определят от ВСС, в Австрия размерите на заплатите са фиксириани в самия Закон за служебните правоотношения на съдии, прокурори и кандидати за съдии (RStDG) – § 65 и сл. Последното им изменение е публикувано на 23.12.2020 г. Уредени са както основните възнаграждения, така и различните добавки към тях. Не съществува допълнително възнаграждение за прослужено време – т. нар. клас. Без да се спираме на добавките, режимът на основните заплати в резюме е следният:

Законът установява твърдите размери на заплатите на следните ръководни лица:

- председател на Върховния съд – 13 806,30 евро;
- председател на апелативен съд – 12 560,20 евро;
- заместник-председател на Върховния съд – 12 514,30 евро;
- председател на Федералния административен съд или на Федералния финансов съд – 11 368,60 евро;
- председател на окръжен съд – 8 402,50 евро, като при достигане на стаж от 29 години и 6 месеца се увеличава на 9 000,80 евро /§ 66, ал. 12/.

За останалите съдийски длъжности заплатите са определени в таблица в зависимост от съчетаното прилагане на два критерия: 1) група за заплата, зависеща от конкретната длъжност, и 2) ранг за заплатата, зависещ от юридическия стаж и атестацията.

По правило всеки ранг изисква натрупване на юридически стаж от минимум 4 години, но освен това за преминаване в по-горен ранг е нужна и положителна оценка от атестиране /§ 66, ал. 2/. По този начин се отговаря и на въпроса – какъв е минимално изискуемият юридически стаж за съответната съдийска длъжност, доколкото той не е уреден в други разпоредби.

⁴ <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10008163>

Групите за заплата са 5, а ранговете са 9. Съобразно § 65 и § 210 съдийските длъжности се разделят в следните групи:

- група R 1a – съдия в районен съд, ръководител на районен съд;
- група R 1b – съдия в окръжен съд, търговски съд, съд за непълнолетни, трудов и социален съд; заместник-председател на окръжен съд, търговски съд, съд за непълнолетни, трудов и социален съд; председател на окръжен съд, търговски съд, съд за непълнолетни, трудов и социален съд /с изключението по § 66, ал. 12/;
- група R 1c – съдия във Федералния административен съд или Федералния финансов съд /§ 210/;
- група R2 – съдия, председател на отделение и заместник-председател на апелативен съд;
- група R3 – съдия и председател на отделение във Върховния съд.

При горните изходни данни **актуалните размери на основните заплати** съобразно § 66, ал. 1 са следните:

Ранг за заплата	Група за заплата				
	R 1a	R 1b	R 1c	R 2	R 3
	Евро				
1	4 104,30	4 104,30	4 104,30	-	-
2	4 478,80	4 478,80	4 478,80	-	-
3	5 042,80	5 042,80	5 042,80	-	-
4	5 586,90	5 586,90	5 755,20	6 444	-
5	6 130,80	6 232,20	6 492	6 851,90	8 619,90
6	6 641,10	6 803,90	7 144,10	7 504,10	9 095,70
7	7 061,50	7 225,40	7 660,20	8 156,10	9 857
8	7 409,30	7 572	8 042,40	8 775,80	10 908,10
9	7 531,90	7 694,70	8 170,60	9 000,80	11 369,70

При положение, че за всеки ранг е необходим 4-годишен юридически стаж, то за първоначално назначаване като районен и окръжен съдия минималният стаж е такъв /което следва и от § 2/, но по силата на § 207, ал. 1, т. 3 минималният юридически стаж за съдия във Федералния административен съд и Федералния финансов съд е 5 години. Минимално изискуемият стаж за апелативен съдия е 16 години, но за съдия във Върховния съд не е 20 години, а е 17 год. и 6 месеца съобразно § 66, ал. 10.

От горното е видно, че районен съдия с 9-ти ранг /за което са нужни 32 години юридически стаж/ получава по-голяма основна заплата от окръжен съдия с 1 – 7 ранг, от съдия във Федералния административен съд и Федералния финансов съд с ранг 1 – 6, както и от апелативен съдия с 4 – 6 ранг. По този начин съдиите в Австрия са мотивирани да се развиват и без да растат в длъжност, доколкото всяко повишаване в ранг предполага атестиране.

Заплатите на съдебните кандидати, фиксирани в § 67 са: 1) 2 707,50 евро – ако лицето още не е преминало съдийския изпит, и 2) 2 779,10 евро – ако този изпит е успешно положен, но лицето продължава да работи на същата позиция.

За сравнение, ранговете в България не стимулират съдиите, а отделно самото им обозначаване с длъжностите /съдия в РС, но с ранг „съдия в ОС, АС или ВКС“/ е крайно неудачно, нелепо и объркващо за публиката. При това не съществува равнопоставеност в ранговете за магистрати от едно ниво – напр. за съдиите в ОС ранговете са два /съдия в АС и съдия във ВКС и ВАС/, а за стоящите на едно ниво с тях съдии в АдМС рангът е само един – „съдия във ВКС и ВАС“. Необходима е реформа в заплащането на магистратите и в ранговете, чито степени трябва да са около 10, в който случай би се постигнала търсената справедливост при заплащането, което да замени сегашната соц. уравниловка.

2. ГЕРМАНИЯ

Германия също е федерална държава, но със значително по-голяма самостоятелност на 16-те федерални провинции /Länder/. По тази причина администрирането на съдебните органи е разделено между федерацията и провинциите. Принципът е, че най-висшите съдебни инстанции са федерални, а всички останали са провинциални.

Федералните съдилища са седем: 1) Федералният конституционен съд (Bundesverfassungsgericht), 2) Федералният върховен съд (Bundesgerichtshof), 3) Федералният административен съд (Bundesverwaltungsgericht), 4) Федералният финансов съд (Bundesfinanzhof), 5) Федералният съд по трудови спорове (Bundesarbeitsgericht), 6) Федералният съд по социални спорове (Bundessozialgericht), и 7) Федералният патентен съд (Bundespatentgericht).

Съдилищата на провинциите са общи и специализирани. Общите съдилища /с условност на превода и приближеност до българската терминология/ са: 1) районни (Amtsgerichte), 2) окръжни (Landgerichte) и 3) апелативни (Oberlandesgerichte). Извън тях съществуват и множество специализирани съдилища – конституционни съдилища на провинциите, административни, социални, финансови и трудови. Не съществуват провинциални патентни съдилища, а тези спорове се решават само на федерално ниво от Федералния патентен съд като първа инстанция и Федералния върховен съд като втора.

На федерално и провинциално ниво са разделени и прокурорските органи, поради което не съществува единна прокуратура (Staatsanwaltschaft), а тя също е децентрализирана.

Устройството и дейността на федералните съдилища и федерални прокуратури, както и статута на федералните съдии и прокурори, са уредени във федералното законодателство. Същото урежда и основните въпроси относно провинциалните съдилища и прокуратури, но детайлната уредба се съдържа в законодателството на всяка провинция, като различията между отделните провинции не са големи. Най-съществените кадрови въпроси за магистратите от провинциалните съдилища се регламентират от самите провинции. По-долу ще бъде представено назначаването на съдии. Въпросите относно прокурорите са уредени сходно, но с известни специфики.

1.1) Общи въпроси

Общите организационни въпроси за всички съдилища са уредени в два федерални закона – Германския закон за съдиите от 1961 г. /Deutsches Richtergesetz – DriG/⁵ и Закона за устройство на съдилищата /Gerichtsverfassungsgesetz⁶. Първият урежда статута на съдиите, а вторият е посветен на организацията на същинската дейност на съдилищата, вкл. и родовата компетентност. За целите на настоящия преглед интерес представлява първият закон.

A) Категории съдии

Най-напред в § 1 Законът за съдиите предвижда, че правораздавателната власт се упражнява от професионални съдии /Berufsrichter/ и от почетни съдии /ehrenamtliche Richter/, като той по принцип се прилага за професионалните съдии, освен ако е предвидено друго /§ 2/. Такова друго се съдържа в §§ 44 – 45a, където общо е посочено, че почетни съдии могат да действат в съд само, ако това е предвидено в закон, като най-общо е уреден статутът им. Институтът на почетните съдии понастоящем има малко практическо значение.

Професионалните съдии от своя страна се разделят на следните категории:

- несменяеми съдии /Richter auf Lebenszeit/,
- съдии на изпитване /Richter auf Probe/,
- съдии по възлагане /Richter kraft Auftrags/, и

⁵ <https://www.gesetze-im-internet.de/drieg/BJNR016650961.html>

⁶ <https://www.gesetze-im-internet.de/gvag/BJNR005130950.html>

- временни съдии /Richter auf Zeit/.

Според § 11 назначаване на временен съдия е допустимо само при условията и само за функциите, определени от федералния закон. Тази фигура няма голямо практическо значение. Интерес представляват останалите три категории, бележещи пътя на кариерно развитие на един съдия.

Б) Общи изисквания за назначение като съдия

Съгласно § 9 DriG за съдия може да бъде назначен, който:

- има германско гражданство,
- гарантира, че по всяко време ще се застъпва за свободния демократичен конституционен ред по смисъла на Конституцията,
- притежава квалификацията за съдийска длъжност, и
- разполага с необходимата социална компетентност.

В) Квалификация за съдийска длъжност

В §§ 5 – 7 DriG е уредено как се придобива квалификация за съдийска длъжност. Стъпките са следните:

1) Лицето следва да е завършило висше юридическо образование, като законът урежда минималните изисквания към обучението – напр. срокът за следване е минимум **4,5 години**; задължителни предмети са основните области на гражданското право, наказателното право, публичното право и процесуалното право, включително и относимото европейско право, правнонаучните методи и философските, историческите и обществените основи; по време на свободното от лекции време се провежда практическо обучение от общо най-малко три месеца; чуждоезикова компетентност с юридическа насоченост.

2) Обучението следва да е завършило с успешното полагане на заключителен университетски изпит по области за специализация /първи изпит/.

3) След това лицето следва да е преминало т.нр. подготвителната служба /Vorbereitungsdienst/ с продължителност **2 години** – § 5b DriG. Тя се провежда в следните задължителни институции: в общ съд по граждански дела, в прокуратура или съд по наказателни дела, в административен орган и при адвокат, както и при една или повече избираеми инстанции, при които е гарантирано подходящо обучение. Срокът на обучение в една институция е най-малко 3 месеца, а при адвокат – 9 месеца. Провинциалното право може да предвиди и задължително посещения на допълнителни обучителни курсове до 3 месеца.

4) След преминаването на подготвителната служба лицето следва да издържи общ държавен изпит по задължителни предмети, състоящ се от писмена и устна фаза /втори изпит/ – § 5d DriG. В крайната оценка от този изпит тежестта на устната фаза е не повече от 40 %. Общата оценка от обучението се формира от резултата от двата изпита – издържания държавен изпит със 70 % тежест и резултата от издържания университетски изпит с 30 % тежест.

5) Изключение от изискването за 2-годишна подготвителна служба е предвидено за университетските професори по право. Те са признати за квалифицирани за всяка съдийска длъжност /§ 7 DriG/.

Г) Назначаване на съдия на изпитване или по възлагане

След придобиване на квалификация за съдийска длъжност лицето по принцип не може да бъде назначено за несменяем съдия, дори и да е било университетски професор. Единствено възможни за него са другите опции за съдии с непостоянен статут – на изпитване или по възлагане. Разликата между тези две опции е в това дали съдийската работа става основна или се съвместява с друга.

Назначението като съдия на изпитване предполага това да е основната трудова дейност на лицето с цел не по-късно от 5 години след това да се назначи за несменяем съдия или за несменяем прокурор, като срокът се продължава с времето на ползване на неплатен отпуск /§ 12 DriG/.

За съдия по възлагане може да се назначи несменяем или временен държавен служител, който запазва досегашната си длъжност, но упражняването на същата спира за периода на съдийското правоотношение /§§ 14 и 15/. Максималният период на правоотношението като съдия по възлагане е 2 години, в рамките на който лицето следва да се назначи за несменяем съдия, а ако откаже правоотношението по възлагане се прекратява.

Извън общите основания за освобождаване, за съдиите на изпитване и съдиите по възлагане са приложими и специфични основания за улеснено освобождаване – §§ 22 и 23. Те могат да бъдат освободени без други мотиви с изтичането на 6-тия, 12-тия, 18-тия или 24-тия месец след назначаването. Освен това съдия на изпитване може да бъде освободен с изтичането на 3-тата или 4-тата година: 1) ако не е подходящ за съдийската длъжност, или 2) ако комисия за подбор на съдии откаже приемането в несменяемо съдийско правоотношение.

Д) Назначаване на несменяем съдия

Съгласно § 10 DriG за несменяем съдия може да бъде назначен всеки, който след придобиване на квалификацията за съдийска длъжност е работил най-малко 3 години на съдийска длъжност. Предвидено е, че за този период могат да се зачитат и дейности: 1) като служител на висша служба; 2) в германската публична служба или в службата на международна или наднационална институция, ако дейността по вид и значение съответства на дейността на висша служба, 3) като квалифициран преподавател по право в германско научно висше училище, 4) като адвокат, нотариус или стажант при адвокат или нотариус, и 5) в други професии, ако дейността по вид и значение би била подходяща за предаване на знания е опит за обучение за съдийска длъжност. По правило подобни дейности могат да се зачетат за не повече от 2 години от необходимите 3 г., освен ако конкретно упражняваната дейност предполага специални знания и опит на лицето, което трябва да бъде назначено.

Е) Командироване на съдии

В § 37 DriG са уредени общите правила за командироване на съдии. Командироването се извършва за определен период, като несменяем съдия може да бъде командирован само с негово съгласие, освен ако е за заместване на друг съдия на същото ниво, в който случай може да бъде командирован без съгласие за максимум 3 месеца.

Според § 29 в съдебно произнасяне не може да участва повече от един съдия на изпитване или един съдия по възлагане или един командирован съдия.

Д) Председателски съвет

Наред с останалото, в общия Закон за съдиите е предвидено общо изискване за формиране на специален консултивен орган във всеки федерален и провинциален съд – председателски съвет /Präsidialrat/, избиран при определени правила.

Функцията на същия е да дава становища по личната и професионална годност за кандидатите за съдии в съответния съд. Такова може да бъде поискано от всеки член на комисия за подбор на съдии и следва да се даде в рамките на 1 месец, като даването на това становище или изтичането на срока от 1 месец е условие за назначаване или избиране на съдията, без становището да има обвързващ характер /§§ 55 – 57 и § 75 DriG/.

1.2) Назначаване на съдии във федералните съдилища

Материята е уредена във федералната Конституция /Grundgesetz/, както и във федералния Закон за избор на съдии от 1950 г. /Richterwahlgesetz/⁷.

Конституцията предвижда, че федералните съдии се назначават от федералния президент, освен ако закон предвижда друго, като той може да делегира това си правомощие на друг орган /чл. 60, ал. 1 и 3/. Президентът може да назначи само по съвместно предложение /номинация/ на федералния министър, отговорен за съответния ресор според специализацията на съответния федерален съд, и на Комисия за подбор на съдии, състояща се от съответните по предмет провинциални министри и равен брой членове, избрани от Бундестага /чл. 95/. Това означава, че Комисията се състои от **32 члена** – 16 от провинциите и 16, избрани от Бундестага.

По подробно материята е уредена в Закона за избор на съдии. Същият предвижда, че квотата на Бундестага в Комисията се избира по правилата на пропорционалното представителство между парламентарните групи /§ 5/, като всяка група предлага списък с лица, от които избраните се определят по метода Д'ОНДТ съобразно съотношението на гласовете, получени за всяка листа. При напускане или освобождаване на избран член в хода на мандата на Комисията, на негово място встъпва следващия по ред от същата листа. Всеки новоизбран Бундестаг извършва нов избор, с което приключва мандатът на предходно избраните членове от неговата квота.

Заседанията на Комисията се свикват от федералния министър на правосъдието, но се ръководят от този федерален министър, в чийто предметен ресор е специализацията на съответния федерален съд – за общия Федерален Върховен съд компетентен е министърът на правосъдието. Ръководещият заседанието федерален министър не участва в гласуването. Комисията може да заседава, ако присъстват мнозинството както от членовете по право, така и от членовете по избор /§ 12, ал. 2/.

Право да издигат кандидатури за федерален съдия имат федералния министър и всеки член на Комисията. На комисията се представят кадровите досиета на лицата, предложени за съдийска длъжност, а за подготовката на произнасянето се определят двама от членове за докладчици. Комисията се произнася по документи, като не се провежда изслушване на кандидатите. Произнасянето се извършва с тайно гласуване с мнозинство на подадените гласове /§ 12, ал. 1/.

Ако компетентният федерален министър е съгласен с предложението, той трябва да поиска от федералния президент назначаването на избрания /§ 13/. Ако не е съгласен обаче, той не може сам да предложи на президента своя кандидатура, тъй като Конституцията изисква предложението да е съвместно с Комисията за подбор на съдии.

1.3) Назначаване на съдии в съдилищата на федералните провинции

Федералната конституция дава възможност на провинциите да предвидят, че по назначаването на съдии в съдилищата на провинциите се произнася провинциалният министър на правосъдието съвместно с комисия за подбор на съдии /чл. 98, ал. 4/. Дали такива комисии ще има и как се назначават съдии в тези съдилища се регламентира в законодателството на всяка федерална провинция. Понастоящем такива комисии съществуват в большинството от провинциите: Бавария, Берлин, Бранденбург, Бремен, Хамбург, Хесен, Мекленбург – Предна Померания, Рейнланд – Пфалц, Саксония – Анхалт, Шлезвиг – Холщайн и Тюрингия.

В различните провинции компетентните да назначават съдии и прокурорите органи са различни, но винаги след съответната номинация и след вземане на становища от различни професионални тела. В някои провинции парламентите назначават ръководителите на най-висшите провинциални съдилища, в други съдии се назначават от правителствата, но най-честно срещана е практиката на назначения от министрите на правосъдието на провинцията.

⁷ <https://www.gesetze-im-internet.de/rwg/BJNR003680950.html>

Съществен е въпросът дали назначенията се извършват след конкурс, критерий за което е дали свободните места се обявяват публично и дали заявление за участие може да подаде всеки, който отговаря на формалните изисквания. Към днешна дата със сигурност подобно конкурсно начало с публично обявление съществува в **Бавария** с изключение на ръководните длъжности /чл. 12, ал. 2 от Баварския закон за съдиите и прокурорите от 22.03.2018 г.^{8/}, **Бранденбург** /§ 9, ал. 4 от Закона за съдиите на провинция Бранденбург^{9/}, **Хамбург** /§ 27а от Закона за съдиите на Хамбург^{10/}, **Хесен** /§ 2а от Закона за съдиите на Хесен^{11/}, **Долна Саксония** /§ 3 от Закона за съдиите на Долна Саксония^{12/}, **Саарланд** /§ 1а от Закона за съдиите на Саарланд^{13/}, **Саксония – Анхалт** /§ 4 от Закона за съдиите на Саксония – Анхалт^{14/}, и **Тюрингия** /§ 4 от Закона за правоотношенията на съдии и прокурори на Тюрингия^{15/}.

В заключение: Надявам се горната информация да бъде полезна за всеки, който желае да разшири кръгозора си, както и в дейността на СП и ВСС.

С УВАЖЕНИЕ:

Digitally signed
by Milen
Georgiev Vasilev
Date: 2021.01.24
21:04:43 +02'00'

⁸ <https://www.gesetze-bayern.de/Content/Document/BayRiStAG/true?AspxAutoDetectCookieSupport=1>

⁹ <https://bravors.brandenburg.de/gesetze/bbgrig>

¹⁰ http://www.lexsoft.de/cgi-bin/lexsoft/justizportal_nrw.cgi?t=161150985753551016&xid=145923.100

¹¹ http://www.lexsoft.de/cgi-bin/lexsoft/justizportal_nrw.cgi?t=161151113007900478&sessionID=1729671461183055173&chosenIndex=Dummy_nv_68&templateID=document&source=context&source=context&highlighting=off&xid=169558.4

¹² <http://www.nds-veroris.de/portal/?jsessionid=B8EC027B419BB1DC2DFE0CE3CD209CDE.jp15?quelle=jlink&query=RiG+ND&psml=bsvorisprod.psml&max=true&aiz=true#lr-RiGND2010pP3>

¹³ http://www.lexsoft.de/cgi-bin/lexsoft/justizportal_nrw.cgi?t=161151175462463101&sessionID=2096430581800688429&chosenIndex=Dummy_nv_68&templateID=document&source=context&source=context&highlighting=off&xid=186145.3

¹⁴ http://www.lexsoft.de/cgi-bin/lexsoft/justizportal_nrw.cgi?t=161151210571928743&sessionID=1946988130467303572&chosenIndex=Dummy_nv_68&templateID=document&source=context&source=context&highlighting=off&xid=4219962.5

¹⁵ <https://www.anwalt24.de/gesetze/thuerristag/#>